

ZGJEDHJET PARLAMENTARE DHE PRESIDENCIALE TË VITIT 2024 NË MAQEDONINË E VERIUT: ANALIZË DHE PERSPEKTIVA PËR TË ARDHMEN

Abil Baush

ZGJEDHJET PARLAMENTARE DHE PRESIDENCIALE TË VITIT 2024 NË MAQEDONINË E VERIUT: ANALIZË DHE PERSPEKTIVA PËR TË ARDHMEN

Abil Baush

- Si partitë kryesore politike kanë performuar dhe çfarë mund të nënkuptojnë këto rezultate për balancën e pushtetit në parlament?
- Cilat janë politikat ekonomike të propozuara nga partitë kryesore dhe kandidatët presidencialë, duke përfshirë strategjitë e tyre për rritjen ekonomike, punësimin, investimet dhe stabilitetin fiskal?
- Çfarë perspektiva ofrohen për të ardhmen e ekonomisë së Maqedonisë së Veriut?
- Çfarë përbën rolin e stabilitetit politik dhe rëndësinë e një procesi zgjedhor të qetë dhe të drejtë për të tërhequr investime dhe për të rritur besimin e tregjeve ndërkombëtare?

Rezultatet e Zgjedhjeve Parlamentare

Në zgjedhjet parlamentare, rezultati ishte si vijon:

- 1. Koalicioni për Ardhmërinë Europiane - LSDM:** 154,687 vota (15.37%)
- 2. Koalicioni “Maqedonia Jote” VMRO-DPMNE:** 436,036 vota (43.32%)
- 3. Koalicioni Guximshëm për Maqedoninë - GROM:** 4,522 vota (0.45%)
- 4. Koalicioni “Fronti Europian”:** 137,511 vota (13.66%)
- 5. Partia Politike e Majta:** 68,713 vota (6.83%)
- 6. Koalicioni Vlen:** 107,049 vota (10.64%)
- 7. Lëvizja ZNAM - Për Maqedoninë Tonë:** 56,318 vota (5.60%)

Në zgjedhjet parlamentare të vitit 2024 në Maqedoninë e Veriut, rezultati tregoi një dominim të qartë të koalicionit “Maqedonia Jote” VMRO-DPMNE, i cili fitoi 43.32% të votave. Ky sukses i madh i jep VMRO-DPMNE një pozitë të fortë dhe potencialisht dominante në parlament, duke e vendosur atë në një pozitë të favorshme për të formuar qeverinë e ardhshme. Koalicioni për Ardhmërinë Europiane - LSDM siguroi 15.37% të votave, duke ruajtur një mbështetje të konsiderueshme por jo të mjaftueshme për të konkurruar drejtpërdrejt me VMRO-DPMNE. Të tjerët, si Koalicioni “Fronti Europian” dhe Koalicioni Vlen, arritën respektivisht 13.66% dhe 10.64% të votave, duke siguruar një prani të rëndësishme në parlament. Ndërkohë, partitë më të vogla si Koalicioni Guximshëm për Maqedoninë - GROM dhe Lëvizja ZNAM - Për Maqedoninë Tonë, me përkatësisht 0.45% dhe 5.60% të votave, treguan se nuk arritën të tërheqin mbështetje të gjerë. Këto rezultate sugjerojnë një peizazh politik të ndarë, ku bashkëpunimi dhe negocia-

tat mes partive do të jenë kyçe për formimin e një qeverie të qëndrueshme.

Rezultatet e Zgjedhjeve Presidenciale

Në zgjedhjet presidenciale, rezultatet ishin:

- Stevo Pendarovski: 251,899 vota (29.25%)
- Gordana Siljanovska Davkova: 561,000 vota (65.14%)

Në zgjedhjet presidenciale të vitit 2024 në Maqedoninë e Veriut, Gordana Siljanovska Davkova, e përkrahur nga VMRO-DPMNE, fitoi me një shumicë dërrmuese prej 561,000 votash (65.14%), duke mposhtur presidentin aktual, Stevo Pendarovski, i cili mori 251,899 vota (29.25%). Si presidentja e re, Siljanovska Davkova pritet të sjellë një perspektivë të re dhe energji në presidencë, duke përqendruar përpjekjet e saj në përmirësimin e klimës së biznesit, tërheqjen e investimeve të huaja, reformat në sistemin e drejtësisë dhe promovimin e integritimit evropian. Ajo gjithashtu do të fokusohet në përmirësimin e sistemit arsimor dhe shëndetësor, me qëllim rritjen e cilësisë së jetës për qytetarët. Megjithatë roli i presidentit është kryesisht ceremonial, Siljanovska Davkova do të luajë një rol kyç në stabilitetin politik dhe përkrahjen e reformave të qeverisë, duke përfaqësuar interesat kombëtare në arenën ndërkombëtare dhe promovuar transparencën, dialogun dhe bashkëpunimin.

Situata Aktuale Ekonomike

Në vitet e fundit, Maqedonia e Veriut ka bërë përpjekje të konsiderueshme për të përmirësuar performancën e saj ekonomike. Megjithatë, vendi përballet ende me disa sfida të mëdha që kanë ndikuar në ritmin e rritjes dhe zhvillimit ekonomik.

Në vitet e fundit, Maqedonia e Veriut ka bërë përpjekje të konsiderueshme për të përmirësuar performancën e saj ekonomike, duke ndërmarrë

një sërë reformash dhe iniciativash për të nxitur rritjen dhe zhvillimin. Aktualisht, rritja ekonomike e Maqedonisë së Veriut është modeste, me një normë të rritjes së GDP-së rreth 2-3% në vit. Papunësia mbetet një sfidë e madhe, duke qëndruar rreth 15-20%, ndërsa papunësia e të rinjve është veçanërisht e lartë, duke arritur nivele alarmante prej mbi 30%. Këta tregues të papunësisë tregojnë nevojën për politika të reja që të krijojnë më shumë vende pune dhe të përmirësojnë aftësitë e punësimit të popullsisë.

Ndërkohë, inflacioni ka qenë relativisht i qëndrueshëm, por kohët e fundit ka shënuar rritje për shkak të ndikimeve globale, veçanërisht nga rritja e çmimeve të energjisë dhe ushqimeve. Kjo ka ndikuar në fuqinë blerëse të qytetarëve dhe ka krijuar presion mbi kostot e jetesës. Borxhi publik ka qenë gjithashtu në rritje, duke arritur nivele afër 60% të GDP-së, si rezultat i nevojës për të mbështetur ekonominë gjatë krizës së pandemisë dhe për të financuar projekte infrastrukturore. Kjo situatë ngre shqetësime për qëndrueshmërinë fiskale afatgjatë dhe kërkon masa të kujdesshme për menaxhimin e financave publike për të siguruar një zhvillim të qëndrueshëm ekonomik.

Sfidat Kryesore Ekonomike

Maqedonia e Veriut përballet me sfida të mëdha ekonomike që kërkojnë zgjidhje të menjëhershme dhe strategjike. Kriza energjetike është një nga sfidat kryesore, pasi vendi është prekur nga rritja e çmimeve të energjisë dhe varësia nga importet e energjisë ka krijuar një situatë të brishtë dhe të paqëndrueshme. Gjithashtu, ndikimi i pandemisë së COVID-19 ka qenë i thellë, duke shkaktuar një rënie të madhe të aktivitetit ekonomik, rritje të papunësisë dhe sfida të shumta për bizneset e vogla dhe të mesme. Pandemia ka treguar dobësitë strukturore të ekonomisë dhe ka theksuar nevojën për masa të qëndrueshme për të rimëkëmbur ekonominë.

Një tjetër sfidë e madhe është varësia e madhe nga tregjet e jashtme, veçanërisht nga Bashkimi Evropian për eksportet dhe investimet. Kjo varësi e bën ekonominë e Maqedonisë së Veriut shumë të ndryshme ndaj luhatjeve ekonomike globale dhe ndryshimeve politike në rajon. Për më tepër, vendi përballet me nevojën për reforma të thella strukturore në sektorë të ndryshëm të ekonomisë, përfshirë arsimin, shëndetësinë, administratën publike dhe drejtësinë. Këto reforma janë thelbësore për përmirësimin e mjedisit të biznesit dhe tërheqjen e investimeve të huaja, të cilat janë kyçe për një rritje të qëndrueshme dhe të balancuar ekonomike.

Zgjedhjet dhe Politikat Ekonomike

VMRO-DPMNE është një parti që mbështet fort politikën pro-biznes, duke theksuar rëndësinë e uljes së taksave dhe deregulimit për të përmirësuar klimën e investimeve. Qëllimi i këtyre masave është të nxisin zhvillimin e sektorit privat dhe të krijojnë një mjedis më tërheqës për investitorët e huaj. Partia gjithashtu fokusohet në ndërtimin e infrastrukturës strategjike, e cila konsiderohet thelbësore për tërheqjen e investimeve të huaja dhe përmirësimin e lidhjeve ekonomike brenda dhe jashtë vendit. Kjo qasje synon të forcojë bazat ekonomike të Maqedonisë së Veriut dhe të rrisë konkurrencën e saj në tregjet ndërkombëtare.

Në anën tjetër, SDSM (Lidhja Social-Demokrate e Maqedonisë) përqendrohet në përmirësimin e mirëqenies sociale dhe barazisë ekonomike. Programi i tyre përfshin investime të mëdha në sektorët e arsimit dhe shëndetësisë, me synimin për të përmirësuar cilësinë e jetës për të gjithë qytetarët. Këto investime synojnë të reduktojnë pabarazitë dhe të sigurojnë një akses më të gjerë dhe më të barabartë në shërbimet publike. Ndërkohë, BDI (Bashkimi Demokratik për Integritet) fokusohet në përmirësimin e përfshirjes ekonomike dhe sociale të komunitetit shqiptar

në Maqedoninë e Veriut, duke promovuar investime rajonale në infrastrukturë për të nxitur zhvillimin e zonave me popullsi shqiptare. VLEN (Alternativa) ka një qasje të ndryshme, duke theksuar modernizimin ekonomik dhe nxitjen e inovacionit. Partia promovon ekonominë digjitale dhe mbështet arsimin teknologjik, duke synuar të përgatisë fuqinë punëtore për sfidat e ekonomisë moderne dhe të rrisë konkurrencën e vendit në teknologjitë e reja.

Roli i Presidencës dhe Ndikimi i Saj në Politikën Ekonomike

Presidenti i Maqedonisë së Veriut ka një rol kryesisht ceremonial, por ky rol nuk është pa ndikim të rëndësishëm në politikën ekonomike dhe zhvillimin e përgjithshëm të vendit. Si kryetar i shtetit, presidenti ka detyrën të përfaqësojë unitetin e popullit dhe të mbrojë Kushtetutën, duke siguruar që institucionet të funksionojnë në mënyrë të drejtë dhe efektive. Në këtë kontekst, presidenti mund të ushtrojë ndikim të konsiderueshëm përmes disa mënyrave.

Një president që mbështet politikën e qeverisë mund të ndihmojë në përshpejtimin e zbatimit të reformave ekonomike. Kjo mbështetje mund të jetë thelbësore në krijimin e një klime politike të qëndrueshme dhe të besueshme, e cila është esenciale për tërheqjen e investimeve të huaja dhe për zhvillimin e brendshëm ekonomik. Përmes deklaratave publike, fjalimeve dhe takimeve me udhëheqës të biznesit dhe investitorë të huaj, presidenti mund të promovojë politikën ekonomike të qeverisë dhe të sigurojë investitorët për qëndrueshmërinë dhe përkushtimin e vendit ndaj reformave të nevojshme.

Presidenti gjithashtu luan një rol kyç në përfaqësimin e interesave kombëtare në arenën ndërkombëtare. Në këtë kapacitet, presidenti mund të angazhohet në diplomaci ekonomike duke promovuar Maqedoninë e Veriut si një destinacion

tërheqës për investime të huaja. Ky rol përfshin nënshkrimin e marrëveshjeve ndërkombëtare, pjesëmarrjen në samite ndërkombëtare dhe zhvillimin e marrëdhënieve me udhëheqës të tjerë botërorë. Kjo diplomaci ekonomike është jetike për zgjerimin e mundësive tregtare, për tërheqjen e investimeve dhe për integrimin ekonomik të vendit në tregjet globale.

Për më tepër, presidenti mund të veprojë si një forcë moderuese dhe balancuese brenda politikës së brendshme, duke përdorur autoritetin moral për të promovuar konsensusin politik dhe bashkëpunimin ndërmjet partive të ndryshme. Një president që nxit dialogun dhe bashkëpunimin mund të ndihmojë në zbutjen e tensioneve politike dhe në krijimin e një mjedisi të qëndrueshëm politik, i cili është thelbësor për një zhvillim ekonomik të qëndrueshëm.

Presidenti ka gjithashtu mundësinë të ndikojë në politikat ekonomike përmes mbikëqyrjes dhe promovimit të zbatimit të reformave të rëndësishme. Përmes takimeve të rregullta me udhëheqësit e qeverisë dhe përfaqësuesit e sektorit privat, presidenti mund të sigurojë që reformat të zbatohen në mënyrë efektive dhe të adresohen sfidat që mund të lindin gjatë procesit të implementimit.

Në përfundim, megjithëse presidenti i Maqedonisë së Veriut ka një rol kryesisht ceremonial, ndikimi i tij në politikat ekonomike dhe në zhvillimin e përgjithshëm të vendit mund të jetë shumë i rëndësishëm. Përmes mbështetjes së politikave të qeverisë, përfaqësimit të interesave kombëtare në arenën ndërkombëtare, promovimit të dialogut politik dhe nxitjes së reformave, presidenti mund të kontribuojë në përmirësimin e klimës ekonomike dhe të sigurojë një zhvillim të qëndrueshëm dhe të prosperuar për vendin.

Implikimet Ekonomike të Zgjedhjeve

Rezultatet e zgjedhjeve parlamentare të vitit 2024 në Maqedoninë e Veriut do të kenë një ndikim të madh në formimin e qeverisë dhe drejtimin e politikave të ardhshme. Me Koalicionin “Maqedonia Jote” VMRO-DPMNE që fitoi 43.32% të votave, partia ka siguruar një shumicë të konsiderueshme që i jep një mandat të fortë për të formuar qeverinë dhe për të zbatuar politikat e saj. Ky rezultat i qartë sugjeron që VMRO-DPMNE do të ketë mundësinë të udhëheqë me një qasje pro-biznes, duke u fokusuar në uljen e taksave dhe përmirësimin e klimës së investimeve për të tërhequr kapital të huaj dhe për të nxitur rritjen ekonomike. Ndërtimi i infrastrukturës strategjike do të jetë gjithashtu një prioritet, me qëllimin e përmirësimit të lidhjeve ekonomike dhe tërheqjen e investimeve të reja.

Në anën tjetër, Koalicioni për Ardhmërinë Europiane - LSDM, me 15.37% të votave, ruan një prani të rëndësishme në parlament, por jo të mjaftueshme për të sfiduar VMRO-DPMNE në mënyrë të drejtpërdrejtë. LSDM do të luajë një rol kyç në opozitë, duke promovuar politikat e saj për mirëqenien sociale dhe investimet publike në arsimin dhe shëndetësinë. Si parti e qendrës së majtë, LSDM do të kërkojë të sigurojë që reformat e qeverisë të jenë të balancuara dhe të përqendruara në përmirësimin e kushteve të jetesës për të gjithë qytetarët, duke u fokusuar në barazinë ekonomike dhe sociale.

Koalicioni “Fronti European” dhe Koalicioni Vlen, që fituan përkatësisht 13.66% dhe 10.64% të votave, do të kenë gjithashtu një ndikim të rëndësishëm në parlament. Këto koalicione mund të luajnë rolin e “kingmaker” në formimin e aleancave dhe vendimmarrjen politike. Koalicioni “Fronti European” mund të promovojë integrimin evropian dhe politikat që forcojnë lidhjet me Bashkimin Evropian, ndërsa Koalicioni Vlen mund të përqendrohet në modernizimin ekonomik dhe nxitjen e inovacionit dhe ekonomisë digjitale.

Nëse rezultati zgjedhor është i qartë dhe një qeveri e re formohet me një mandat të fortë dhe të qartë, kjo mund të sjellë stabilitet dhe të rrisë besimin e publikut dhe të investitorëve. Një qeveri e qëndrueshme është thelbësore për të zbatimin e reformave strukturore dhe për të përmirësuar mjedisin e biznesit, duke krijuar kushte të favorshme për rritjen ekonomike dhe zhvillimin e qëndrueshëm. Politikat e qarta dhe të parashikueshme ekonomike janë thelbësore për tërheqjen e investitorëve të huaj dhe për të siguruar një klimë të qëndrueshme për bizneset.

Nga ana tjetër, një rezultat i ngushtë ose kontestues mund të krijojë pasiguri dhe të ndikojë negativisht në tregjet financiare. Paqartësia për drejtimin e ardhshëm politik mund të ngadalësojë investimet dhe të dëmtojë rritjen ekonomike afatshkurtër. Një situatë e tillë mund të çojë në tensione politike dhe sociale, duke krijuar një mjedis të pafavorshëm për bizneset dhe investimet. Stabiliteti politik është një faktor kyç për tërheqjen e investimeve dhe për zbatimin e politikave afatgjata që mund të nxisin rritjen dhe zhvillimin ekonomik. Prandaj, është e rëndësishme që procesi zgjedhor të jetë i qetë dhe transparent, duke siguruar që rezultatet të pranojnë nga të gjitha palët dhe që qeveria e re të ketë mbështetje të gjerë për zbatimin e agjendës së saj politike dhe ekonomike.

Potenciali për Ndryshime Pozitive

Qeveri e Qëndrueshme

Rezultatet e zgjedhjeve parlamentare të vitit 2024 në Maqedoninë e Veriut, me VMRO-DPMNE që fitoi 43.32% të votave, sugjerojnë një mundësi të fortë për formimin e një qeverie të qëndrueshme. Një qeveri e tillë është e pozicionuar mirë për të sjellë stabilitet politik dhe ekonomik në vend, duke përmirësuar klimën e biznesit dhe duke rritur besimin e investitorëve. Me një shumicë të qartë në parlament, VMRO-DP-

MNE mund të zbatojë me efikasitet politikat e saj pro-biznes, të cilat përfshijnë uljen e taksave dhe deregulimin për të krijuar një mjedis më tërheqës për investitorët e huaj dhe për të nxitur zhvillimin e sektorit privat. Stabiliteti politik, që vjen nga një qeveri e fortë dhe e qartë në mandatin e saj, është një faktor kyç për tërheqjen e investimeve të huaja, pasi investitorët kanë tendencë të preferojnë vende me rregulla dhe politika të parashikueshme dhe të qëndrueshme.

Përveç kësaj, stabiliteti i qeverisë mund të ndihmojë në përmirësimin e besimit të konsumatorëve dhe të biznesit vendas, duke nxitur konsumimin dhe investimet e brendshme. Një qeveri e qëndrueshme është gjithashtu më e aftë për të menaxhuar sfidat ekonomike dhe për të adresuar çështje të tilla si papunësia e lartë dhe inflacioni. Politikat e qarta dhe të parashikueshme mund të ndihmojnë në stabilizimin e tregjeve financiare dhe në krijimin e kushteve të favorshme për rritjen ekonomike afatgjatë.

Reformat Strukturore

Një mandat i fortë për VMRO-DPMNE gjithashtu hap mundësi për zbatimin e reformave të thella strukturore që mund të çojnë në një zhvillim të qëndrueshëm ekonomik. Me një shumicë të qartë në parlament, partia ka mundësinë të adresojë sfidat strukturore të ekonomisë maqedonase, të cilat përfshijnë nevojën për përmirësime në sektorin e arsimit, shëndetësisë, administratës publike dhe drejtësisë. Reformat në këto fusha janë thelbësore për rritjen e produktivitetit dhe për krijimin e një mjedisi më të favorshëm për bizneset.

Ndërtimi i infrastrukturës strategjike është një nga prioritetet kryesore të VMRO-DPMNE, dhe zbatimi i këtyre projekteve mund të ndihmojë në përmirësimin e lidhjeve ekonomike brenda vendit dhe me tregjet ndërkombëtare. Investimet në infrastrukturë jo vetëm që mund të krijojnë vende të reja pune, por edhe të përmirësojnë efikasitetin

tetin e ekonomisë, duke ulur kostot e transportit dhe duke përmirësuar aksesin në tregje.

Një qeveri e qëndrueshme me një mandat të fortë për reforma strukturore mund të përmirësojë gjithashtu mjedisin e biznesit duke reduktuar burokracinë dhe korrupsionin. Përmirësimi i transparencës dhe efektivitetit të administratës publike mund të rrisë besimin e investitorëve dhe të nxisë rritjen ekonomike. Gjithashtu, reforma në sistemin e drejtësisë mund të sigurojë një mjedis ligjor më të qëndrueshëm dhe të drejtë, duke mbrojtur të drejtat e pronës dhe duke siguruar zbatimin e kontratave.

Në përfundim, rezultatet e zgjedhjeve parlamentare të vitit 2024 në Maqedoninë e Veriut tregojnë një mundësi të fortë për formimin e një qeverie të qëndrueshme dhe për zbatimin e reformave të nevojshme strukturore. Kjo mund të sjellë një periudhë të zhvillimit të qëndrueshëm ekonomik, duke përmirësuar klimën e biznesit, tërheqjen e investimeve dhe rritjen e mirëqenies së qytetarëve.

Potenciali për Ndryshime Negative

Paqartësi Politike

Rezultatet e zgjedhjeve parlamentare të vitit 2024 në Maqedoninë e Veriut, me Koalicionin “Maqedonia Jote” VMRO-DPMNE që fitoi 43.32% të votave, tregojnë një dominim të qartë, por nuk përjashtojnë mundësinë e paqartësive politike. Nëse partia nuk arrin të krijojë një koalicion të qëndrueshëm ose nëse partitë opozitare si Koalicioni për Ardhmërinë Europiane - LSDM dhe të tjerat nuk bashkëpunojnë, mund të lindin paqartësi politike. Një situatë e tillë mund të rrisë pasigurinë ekonomike dhe të ngadalësojë procesin e vendimmarrjes, duke penguar zbatimin e reformave të nevojshme dhe krijimin e një mjedisi të qëndrueshëm për bizneset dhe investimet.

Paqartësia politike shpesh ndikon negativisht në besimin e investitorëve dhe të tregjeve financiare. Investitorët kanë tendencë të shmangin vendet me pasiguri të lartë politike, pasi kjo rrit rrezikun e investimeve të tyre. Një ambient politik i paqëndrueshëm mund të rezultojë në shtyrjen ose anulimin e projekteve të investimeve, uljen e niveleve të konsumit dhe ngadalësimin e rritjes ekonomike. Për më tepër, paqartësia mund të ndikojë në stabilitetin e monedhës vendase dhe të çojë në rritje të inflacionit, duke përkeqësuar më tej kushtet ekonomike.

Polarizimi dhe Konflikti

Një tjetër rrezik potencial është polarizimi politik që mund të rezultojë nga zgjedhjet. Edhe pse VMRO-DPMNE ka fituar një shumicë të konsiderueshme, partitë si LSDM, Koalicioni “Fronti European” dhe Koalicioni Vlen kanë gjithashtu një prani të konsiderueshme në parlament. Nëse këto parti dhe mbështetësit e tyre polarizohen dhe hyjnë në konflikte të thella, kjo mund të destabilizojë ekonominë e vendit dhe të krijojë një mjedis të pafavorshëm për bizneset dhe investimet.

Polarizimi politik mund të çojë në protesta dhe konflikte sociale, të cilat mund të ndikojnë negativisht në aktivitetin ekonomik dhe të dëmtojnë infrastrukturën. Një ambient i tillë mund të rrisë kostot e operimit për bizneset, të dekurajojë investimet e reja dhe të ndikojë në moralin e konsumatorëve dhe punëtorëve. Një klimë e tillë konfliktesh dhe pasigurish mund të zgjatë procesin e vendimmarrjes dhe të pengojë zbatimin e politikave të nevojshme për stabilizimin dhe zhvillimin ekonomik.

Gjithashtu, polarizimi dhe konflikti mund të ndihmojnë në krijimin e një ambienti të pasigurt për bizneset e vogla dhe të mesme, të cilat janë shpesh më të ndjeshme ndaj ndryshimeve politike dhe ekonomike. Këto biznese mund të përballen me vështirësi të mëdha në operimin e

përditshëm, duke përfshirë ndërprerjet e zinxhirit të furnizimit dhe rritjen e kostove të sigurisë.

Në përfundim, ndërsa rezultatet e zgjedhjeve parlamentare të vitit 2024 në Maqedoninë e Veriut ofrojnë mundësi për ndryshime pozitive, ato gjithashtu mbajnë potencialin për ndryshime negative nëse krijojnë paqartësi politike ose çojnë në polarizim dhe konflikt. Për të shmangur këto rreziqe, është thelbësore që partitë politike dhe liderët e tyre të angazhohen në dialog dhe bashkëpunim për të siguruar një qeveri të qëndrueshme dhe për të zbutur tensionet politike. Vetëm përmes një qasjeje të tillë mund të sigurohet një mjedis i qëndrueshëm dhe i favorshëm për zhvillimin ekonomik dhe përmirësimin e mirëqenies së qytetarëve të Maqedonisë së Veriut.

Perspektivat për të Ardhmen

Afatshkurtra

Pas zgjedhjeve parlamentare të vitit 2024, ekonomia e Maqedonisë së Veriut do të varet shumë nga qartësia dhe stabiliteti i qeverisë së re, e cila ka potencialin të formohet nga Koalicioni “Maqedonia Jote” VMRO-DPMNE, që fitoi 43.32% të votave. Kjo shumicë e qartë mund të ofrojë një mandat të fortë për zbatimin e politikave ekonomike të VMRO-DPMNE, të cilat janë të përqendruara në uljen e taksave dhe përmirësimin e klimës së investimeve për të tërhequr kapital të huaj dhe për të nxitur zhvillimin e sektorit privat. Politikat e qeverisë së re mund të kenë një ndikim të menjëhershëm pozitiv në ekonominë e vendit, duke ndihmuar në krijimin e vendeve të punës dhe përmirësimin e kushteve ekonomike për qytetarët.

Stabiliteti politik që mund të vijë nga një qeveri e qëndrueshme do të jetë një faktor kyç për tërheqjen e investimeve të huaja dhe për rritjen e besimit të konsumatorëve dhe të biznesit vendas. Investimet në infrastrukturën strategjike, të cilat janë një nga prioritetet kryesore të

VMRO-DPMNE, mund të përmirësojnë lidhjet ekonomike brenda vendit dhe me tregjet ndërkombëtare, duke krijuar kushte të favorshme për rritjen ekonomike. Gjithashtu, qeveria e re mund të ndërmarrë masa për të stabilizuar financat publike dhe për të menaxhuar borxhin publik, duke siguruar qëndrueshmëri fiskale dhe përmirësim të besimit të tregjeve financiare.

Afatgjata

Në afat të gjatë, zhvillimi i qëndrueshëm dhe i balancuar ekonomik i Maqedonisë së Veriut do të kërkojë përmirësime të thella në sistemin arsimor dhe shëndetësor, si dhe reforma strukturore në administratë dhe drejtësi. Reformat në arsim janë thelbësore për të përgatitur fuqinë punëtore për tregun e punës të shekullit 21 dhe për të siguruar që qytetarët të kenë akses në mundësi arsimore të cilësisë së lartë. Investimet në shëndetësi do të përmirësojnë cilësinë e jetës dhe mirëqenien e përgjithshme të popullsisë, duke ndikuar pozitivisht në produktivitetin dhe zhvillimin ekonomik.

Reformat strukturore në administratë dhe drejtësi janë gjithashtu kritike për të krijuar një mjedis biznesi më të favorshëm dhe për të rritur besimin e investitorëve. Përmirësimi i efikasitetit dhe transparencës së administratës publike, reduktimi i burokracisë dhe lufta kundër korrupsionit janë masa të domosdoshme për të siguruar që vendi të jetë një destinacion tërheqës për investimet e huaja dhe për zhvillimin e sektorit privat. Një sistem drejtësie i fortë dhe i drejtë do të mbrojë të drejtat e pronës dhe do të sigurojë zbatimin e kontratave, duke krijuar një mjedis ligjor të qëndrueshëm dhe të besueshëm.

Integrimi më i thellë në tregjet rajonale dhe evropiane është një tjetër faktor kyç për zhvillimin afatgjatë të ekonomisë së Maqedonisë së Veriut. Progresi drejt anëtarësimit në Bashkimin Evropian do të kërkojë zbatimin e reformave të mëtejshme dhe harmonizimin e legjislacionit me

standardet e BE-së, gjë që do të përmirësojë mjedisin e biznesit dhe do të tërheqë investime të reja. Anëtarësimi në BE do të sigurojë qasje në fonde strukturore dhe investime të cilat mund të përdoren për të përmirësuar infrastrukturën dhe për të mbështetur zhvillimin ekonomik.

Promovimi i inovacionit teknologjik është gjithashtu jetik për zhvillimin afatgjatë. Qeveria e re mund të inkurajojë investimet në kërkimin dhe zhvillimin teknologjik, duke krijuar kushte për një ekonomi më të bazuar në dijen dhe inovacionin. Kjo do të përfshijë mbështetjen për startup-et dhe ndërmarrjet inovative, si dhe promovimin e ekonomisë digjitale dhe arsimit teknologjik. Përmes këtyre masave, Maqedonia e Veriut mund të përmirësojë konkurrencën e saj në tregjet ndërkombëtare dhe të sigurojë një rritje të qëndrueshme dhe të balancuar ekonomike në vitet që vijnë.

Çfarë Mund të Pritet nga Qeveria e Re

Reformat Ekonomike

Qeveria e re e udhëhequr nga VMRO-DPMNE, pas fitores në zgjedhjet parlamentare, pritet të ndërmarrë një sërë reformash ekonomike për të stabilizuar dhe përmirësuar ekonominë e Maqedonisë së Veriut. Një nga prioritetet kryesore do të jetë stabilizimi i financave publike dhe përmirësimi i menaxhimit të buxhetit shtetëror. Kjo përfshin masa për të reduktuar borxhin publik, për të rritur efikasitetin e shpenzimeve publike dhe për të përmirësuar mbledhjen e të ardhurave. Për të adresuar papunësinë e lartë, veçanërisht ndër të rinjtë dhe gratë, qeveria do të zbatojë politika të reja për të përmirësuar tregun e punës dhe për të krijuar më shumë vende pune. Këto masa mund të përfshijnë programe trajnimi dhe edukimi për të rritur aftësitë e punësimit dhe për të nxitur punësimin në sektorë të rinj dhe inovativë.

Mbështetja për inovacionin dhe zhvillimin teknologjik do të jetë gjithashtu një komponent i rën-

dësishëm i agjendës ekonomike të qeverisë së re. Politikat që nxisin inovacionin mund të përfshijnë krijimin e inkubatorëve të teknologjisë, mbështetje për startup-et dhe lehtësira për investimet në kërkimin dhe zhvillimin teknologjik. Kjo qasje do të ndihmojë në transformimin e ekonomisë maqedonase drejt një ekonomie më të bazuar në dije dhe inovacion, duke rritur konkurrencën dhe duke siguruar rritje të qëndrueshme ekonomike.

Zhvillimi i Infrastrukturës

Investimet në infrastrukturën publike do të jenë një prioritet tjetër për qeverinë e re. Projekte të mëdha infrastrukturore, përfshirë ndërtimin dhe përmirësimin e rrugëve, hekurudhave dhe infrastrukturës energjetike, do të përmirësojnë lidhjet rajonale dhe do të rrisin aftësinë e vendit për të tërhequr investime të huaja. Këto investime do të ndihmojnë jo vetëm në përmirësimin e logjistikës dhe transportit, por edhe në krijimin e vendeve të reja të punës dhe në rritjen e aktivitetit ekonomik në të gjithë vendin. Përmirësimi i infrastrukturës energjetike, në veçanti, është thelbësor për të siguruar furnizim të qëndrueshëm dhe të besueshëm me energji, duke mbështetur kështu zhvillimin industrial dhe të sektorit privat.

Reformat Strukturore

Reformat strukturore në sektorët e arsimit dhe shëndetësisë do të jenë thelbësore për përmirësimin e cilësisë së shërbimeve dhe për rritjen e konkurrencës së fuqisë punëtore. Qeveria e re do të duhet të investojë në përmirësimin e infrastrukturës shkollore, modernizimin e kurrikulave dhe trajnimin e mësuesve për të siguruar që sistemi arsimor të përgatisë studentët për tregun e punës të shekullit 21. Reformat në shëndetësi do të përfshijnë përmirësimin e shërbimeve mjekësore, rritjen e aksesit në kujdesin shëndetësor dhe përmirësimin e kushteve të punës për profesionistët e shëndetësisë. Këto masa do të rrisin cilësinë e jetës për qytetarët dhe do të kontribuojnë në zhvillimin afatgjatë të vendit.

Roli i Bashkëpunimit Rajonal dhe Integritimit Evropian

Bashkëpunimi rajonal do të luajë një rol të rëndësishëm në zhvillimin ekonomik të Maqedonisë së Veriut. Bashkëpunimi i ngushtë me vendet fqinje dhe integrimi i tregjeve rajonale mund të rrisë tregtinë dhe investimet, duke krijuar një zonë të përbashkët ekonomike në Ballkanin Perëndimor. Iniciativa të tilla si “Ballkani i Hapur” mund të përmirësojnë qarkullimin e mallrave, shërbimeve dhe kapitalit në rajon, duke rritur mundësitë për bizneset dhe duke ndihmuar në zhvillimin ekonomik të gjithë rajonit. Përmirësimi i bashkëpunimit rajonal mund të krijojë gjithashtu një mjedis më të qëndrueshëm politik dhe ekonomik, duke kontribuar në paqen dhe prosperitetin rajonal.

Integrimi evropian do të mbetet një prioritet kryesor për qeverinë e re. Progresi drejt anëtarësimit në Bashkimin Evropian do të kërkojë zbatimin e reformave të thella dhe harmonizimin e legjislacionit me standardet e BE-së. Kjo do të përfshijë përmirësimin e mjedisit të biznesit, forcimin e sundimit të ligjit dhe luftën kundër korrupsionit. Anëtarësimi në BE do të sigurojë qasje në fonde strukturore dhe investime të cilat mund të përdoren për të përmirësuar infrastrukturën dhe për të mbështetur zhvillimin ekonomik. Përveç kësaj, integrimi evropian do të rrisë stabilitetin politik dhe ekonomik të Maqedonisë së Veriut dhe do të forcojë lidhjet e saj me tregjet ndërkombëtare, duke kontribuar në një zhvillim të qëndrueshëm dhe afatgjatë të ekonomisë.

Përfundim

Zgjedhjet parlamentare dhe presidenciale të vitit 2024 në Maqedoninë e Veriut kanë shënuar një moment kritik për të ardhmen ekonomike dhe politike të vendit. Rezultatet e zgjedhjeve treguan një dominim të qartë të VMRO-DPMNE në parlament, me 43.32% të votave, duke i dhënë partisë një mandat të fortë për të udhëhequr qeverinë. Gordana Siljanovska Davkova, e përkrahur nga VMRO-DPMNE, fitoi gjithashtu presidencën me 65.14% të votave, duke krijuar një sinergji të rëndësishme midis ekzekutivit dhe legjislativit. Ky kombinim i një qeverie të fortë dhe një presidente mbështetëse mund të sjellë stabilitet dhe përmirësim të klimës së biznesit, të tërheqë investime dhe të krijojë vende të reja pune.

Një qeveri e qëndrueshme dhe e vendosur është thelbësore për zbatimin e reformave të nevojshme dhe për krijimin e një mjedisi ekonomik të qëndrueshëm. Politikat pro-biznes të VMRO-DPMNE, të cilat përfshijnë uljen e taksave dhe deregulimin, janë të pozicionuara mirë për të përmirësuar klimën e investimeve dhe për të nxitur zhvillimin ekonomik. Investimet në infrastrukturën publike dhe ndërtimi i projekteve strategjike do të rrisin aftësinë e vendit për të tërhequr kapital të huaj dhe për të përmirësuar lidhjet ekonomike rajonale dhe ndërkombëtare.

Rekomandime

1. Zbatimi Efikas i Reformave Ekonomike: Qeveria e re duhet të përqendrohet në zbatimin e politikave të qëndrueshme fiskale për të stabilizuar financat publike dhe për të përmirësuar menaxhimin e buxhetit shtetëror. Masa të tilla përfshijnë reduktimin e borxhit publik dhe rritjen e efikasitetit të shpenzimeve publike.
2. Nxitja e Punësimit: Politikat për përmirësimin e tregut të punës duhet të jenë prioritet. Programet e trajnimit profesional dhe edukimit për të rinjtë dhe gratë duhet të rriten për të përmirësuar aftësitë e punësimit dhe për të krijuar më shumë vende pune në sektore inovativë dhe me rritje të lartë.
3. Mbështetja për Inovacionin dhe Teknologjinë: Qeveria duhet të inkurajojë investimet në kërkimin dhe zhvillimin teknologjik, duke krijuar inkubatorë të teknologjisë dhe lehtësira për startup-et. Kjo do të ndihmojë në transformimin e ekonomisë drejt një modeli më të bazuar në dije dhe inovacion.
4. Zhvillimi i Infrastrukturës Publike: Investimet në infrastrukturën publike, si rrugët, hekurudhat dhe energjinë, janë thelbësore për të përmirësuar lidhjet rajonale dhe për të tërhequr investime të huaja. Këto projekte do të krijojnë vende të reja pune dhe do të rrisin aktivitetin ekonomik në të gjithë vendin.
5. Reformat në Arsimin dhe Shëndetësinë: Përmirësimi i cilësisë së shërbimeve në arsim dhe shëndetësi është thelbësor për rritjen e konkurrencës së fuqisë punëtore dhe përmirësimin e cilësisë së jetës për qytetarët. Qeveria duhet të investojë në infrastrukturën shkollore dhe të modernizojë kurrikulat, si dhe të përmirësojë shërbimet mjekësore dhe kushtet e punës për profesionistët e shëndetësisë.
6. Përmirësimi i Bashkëpunimit Rajonal dhe Integritimit Evropian: Qeveria e re duhet të angazhohet në bashkëpunim të ngushtë me vendet fqinje dhe të promovojë integrimin e tregjeve rajonale. Iniciativa të tilla si “Ballkani i Hapur” duhet të mbështeten për të përmirësuar qarkullimin e mallrave, shërbimeve dhe kapitalit në rajon. Progresi drejt anëtarësimit në Bashkimin Evropian dhe zbatimi i reformave të thella për harmonizimin e legjislacionit me standardet e BE-së janë gjithashtu të rëndësishme për përmirësimin e perspektivave ekonomike të vendit.
7. Në përfundim, është e rëndësishme që qytetarët, politikanët dhe aktorët ekonomikë të angazhohen në një debat të thelluar dhe të informuar mbi çështjet ekonomike gjatë fushatës zgjedhore dhe në periudhën paszgjedhore. Vetëm përmes një debati të tillë mund të sigurojmë që politikat e ardhshme ekonomike të jenë të mirëfillta dhe të drejtuara për të përmirësuar jetën e qytetarëve dhe për të ndërtuar një ekonomi më të fortë dhe më të qëndrueshme për Maqedoninë e Veriut. Rezultatet e këtyre zgjedhjeve kanë krijuar një mundësi unike për të adresuar sfida ekonomike dhe për të realizuar një vizion të ri për zhvillimin e vendit. Qeveria e re ka një mandat të qartë dhe të fortë për të bërë ndryshime pozitive dhe për të siguruar një të ardhme më të mirë për të gjithë qytetarët e Maqedonisë së Veriut.

Abil Baush është një ekonomist dhe kandidat për Ph.D. në Ekonomi në Universitetin Ndërkombëtar Ballkanik, Fakulteti i Shkencave Ekonomike dhe Administrative në Shkup që nga viti 2021. Ai ka një Master në Ekonomi me fokus në Menaxhimin e Marketingut nga Universiteti FON dhe një MBA nga Universiteti Shën Kiril dhe Metodi, Fakulteti Ekonomik në Shkup. Gjithashtu, ka përfunduar Bachelorin në Ekonomi me drejtim në Menaxhim nga i njëjti universitet. Në karrierën e tij akademike dhe profesionale, Abil Baush ka dhënë kontribut të rëndësishëm në fushën e ekonomisë përmes publikimeve të ndryshme dhe pjesëmarrjeve në konferenca ndërkombëtare. Disa nga publikimet e tij përfshijnë temat mbi rolin e arsimit në promovimin e ekonomisë qarkore, dinamika e tregut të punës dhe efektivitetin e menaxhimit të borxhit publik në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Në aspektin profesional, ai ka shërbyer si Koordinator Pedagogjik në Shkollat Ndërkombëtare Maarif dhe ka pasur role të rëndësishme si zëvendës drejtor në shkollat e mesme “Zef Lush Marku” dhe “Cvetan Dimov” në Shkup. Përvoja e tij përfshin gjithashtu analizën dhe komentimin ekonomik, duke kontribuar në debate ekonomike dhe publikime në revista dhe portale të ndryshme. Përveç kontributit në arsimin dhe ekonominë, Abil Baush ka demonstruar aftësi të forta organizative dhe teknike, përfshirë përdorimin e mjeteve të avancuara të analizës së të dhënave dhe ekspertizën në Microsoft Office Suite. Aftësitë e tij gjuhësore përfshijnë shqipen si gjuhë amtare dhe një nivel të avancuar të anglishtes dhe maqedonishtes, ndërsa ka njohuri bazë në gjuhën turke. Abil Baush vazhdon të kontribuojë në zhvillimin ekonomik dhe arsimor të rajonit përmes punës së tij kërkimore dhe angazhimit profesional.

BSF | B | A | L | K | A | N |
S | I | T | U | D | I | E | S |
F | O | U | N | D | A | T | I | O | N

balkanfoundation.com